

1) **ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ :**

α) διάρκεια δίκης : η εύλογη διάρκεια κρίνεται βάσει της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και των αρχών και του διακυβεύματος της υπόθεσης για τον προσφεύγοντα. Τα κράτη οφείλουν να οργανώνουν το δικαιοδοτικό τους σύστημα, ώστε να δίνεται η δυνατότητα σε καθέναν να επιτυγχάνει τελεσίδικη απόφαση (σχετικά με διεκδίκηση αστικής φύσης ή με ποινική κατηγορία) σε εύλογη προθεσμία, και να διαρρυθμίζουν τα χρονικά διαστήματα μεταξύ διαδικαστικών πράξεων για τον ίδιο σκοπό. Η κατάθεση πρόσθετων λόγων δεν μπορεί να καταλογίζεται στον προσφεύγοντα => διάρκεια πάνω από 6 έτη για ένα βαθμό (ΣτΕ) = υπερβολική διάρκεια ➔ παραβίαση 6παρ.1.

β) επέμβαση στην περιουσία: i) παραδεκτό: για να έχουν εξαντληθεί τα εσωτερικά ένδικα μέσα πρέπει να έχει δοθεί στο κράτος η ευκαιρία να επανορθώσει, με χρήση των διαθέσιμων, επαρκών και αποτελεσματικών ένδικων μέσων, τα οποία σχετίζονται με την καταγγελλόμενη παραβίαση και παρέχουν επαρκή βαθμό βεβαιότητας και προσβασιμότητας. Το βάρος επίκλησης κι απόδειξης φέρει το κράτος. Η επίμαχη απόφαση (ΣτΕ μετά από αίτηση ακύρωσης) δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, ενώ η προσφεύγουσα παραπονείται για το κριτήριο που εφάρμοσε το ΣτΕ (ότι οι εκτός σχεδίου εκτάσεις «προορίζονται» για άλλη εκμετάλλευση εκτός δόμησης). Το επιχείρημα ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης των 105-106ΕισΝΑΚ σε συνδ. με 24παρ6Σ για στέρηση χρήσης ιδιοκτησίας απορρίπτεται διότι το δικαστήριο της αποζημίωσης θα δεσμευόταν από το κριτήριο που εφάρμοσε το ΣτΕ συνεπώς η άσκηση θα ήταν αλυσιτελής=> έγινε φυσιολογική χρήση εσωτερικών ένδικων μέσων ➔ παραδεκτό (35παρ3)

ii) ουσία: η προστασία περιουσίας περιλαμβάνει τον γενικό κανόνα του σεβασμού στο δικαίωμα, τη δυνατότητα επιβολής περιορισμών που οδηγούν σε στέρηση για λόγους δημόσιας ωφέλειας και την εξουσία των κρατών να ρυθμίζουν τη χρήση της περιουσίας για σκοπούς γενικού συμφέροντος (οι περιορισμοί και η στέρηση ερμηνεύονται υπό το φως της γενικής προστασίας). Η εκμετάλλευση του οικοπέδου παρακωλύθηκε με διαδοχικές πράξεις της διοίκησης σε βάθος χρόνου (αρχικά έγκριση δόμησης το 1977 και τελικώς απαγόρευση δόμησης το 1986), και ναι μεν τα κράτη έχουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης στο σχεδιασμό της πολεοδομικής πολιτικής και της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, όμως το δημόσιο δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωσή του να αποζημιώσει, εφόσον το δικαίωμα προσβάλλεται υπερβολικά, ακόμη κι αν συντρέχει νόμιμος σκοπός. Το κριτήριο που υιοθετεί το ΣτΕ (όλες οι εκτάσεις εκτός σχεδίου, όπως η επίμαχη έκταση, δεν προορίζεται για δόμηση, αλλά για άλλες χρήσεις, συνεπώς η πλήρης απαγόρευση της δόμησης δεν περιορίζει υπέρμετρα τη χρήση άρα δεν οφείλεται αποζημίωση) είναι ιδιαίτερα αυστηρό, ο όρος «προορισμός» είναι πολύ ασαφής (απαγορεύει την in concreto εκτίμηση της δυνατότητας εκμετάλλευσης πριν την επιβολή του περιορισμού και επιβάλλει αδιακρίτως μη οικοδομησιμότητα κάθε έκτασης εκτός σχεδίου με επίκληση του «προορισμού»). Η αντιφατική συμπεριφορά της διοίκησης (επιβολή απαγόρευσης δόμησης με διαδοχικές διοικ. πράξεις που αδρανοποίησαν το αρχικώς αναγνωρισμένο δικαίωμα με επίκληση του σκοπού προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος) και το κριτήριο του ΣτΕ (που δημιουργεί αμάχητο

τεκμήριο) διέρρηξαν την δίκαιη ισορροπία μεταξύ δικαιώματος και γενικού συμφέροντος ➔ παραβίαση 1ΠΠΠΕΣΔΑ.

2) **ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ:**

α) πρόσβαση σε δικαστήριο: η απόρριψη της αίτησης αναίρεσης για επιδίκαση ειδικής αποζημίωσης από τον ΑΠ ως απαράδεκτης οφείλεται σε επίκληση του νομολογιακού κανόνα για τις προϋποθέσεις του ορισμένου των λόγων (παράλειψη έκθεσης των πραγματικών στα οποία βάσισε την κρίση του το εφετείο). Τα κράτη έχουν την ευχέρεια να θεσπίζουν προϋποθέσεις παραδεκτού για σκοπούς ορθής απονομής της δικαιοσύνης και χρηστής διοίκησης της δικαιοσύνης οι οποίες είναι σύμφυτες με τη δικαιοδοτική λειτουργία, συνεκτιμώντας και την ιδιαιτερότητα του ανααιρετικού ελέγχου (έλεγχος νομιμότητας, όχι ουσίας). Η απόφαση του εφετείου επισυνάφθηκε στην αίτηση αναίρεσης συνεπώς τα πραγματικά που έκανε δεκτά το εφετείο ήλθαν σε γνώση του ΑΠ, ο οποίος ωστόσο απέρριψε ως αόριστη την αίτηση παραβιάζοντας έτσι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο (και εξέτασης της υπόθεσης με έκδοση απόφασης) ➔ παραβίαση του 6παρ.1 (παρέλκει η εξέταση του 13 που είναι λιγότερο αυστηρό)

β) δικονομική ισότητα: τηρήθηκε η ακροαματική διαδικασία και έγινε κατ'αντιμωλία εξέταση της υπόθεσης, συνεπώς δεν παραβιάσθηκε η ισότητα όπλων και η αποτελεσματική προσφυγή ➔ όχι παραβίαση των 6παρ1, 13

γ) επέμβαση στην περιουσία: i) παραδεκτό: η προσβολή της περιουσίας με περιορισμό της χρήσης χωρίς καταβολή πλήρους αποζημίωσης παραβιάζει το δικαίωμα, αλλά μπορεί να δικαιολογηθεί μειωμένη αποζημίωση αν εξυπηρετείται σκοπός γεν.συμφέροντος (στα πλαίσια του περιθωρίου εκτίμησης των κρατών κι εφόσον δεν υπάρχει δυσανάλογη επιβάρυνση), συνεπώς απαραδέκτως προβάλλεται η αιτίαση για εσφαλμένο υπολογισμό της αποζημίωσης για τις απαλλοτριωθείσες εκτάσεις. Όσον αφορά την ειδική αποζημίωση για τη μείωση αξίας των μη απαλλοτριωθεισών εκτάσεων (από παρεμπόδιση πρόσβασης εξαιτίας της διάνοιξης οδού), αφενός το προσβληθέν αγαθό (ελεύθερη πρόσβαση στο ακίνητο, δυνατότητα εκμετάλλευσης) ανήκει στο πεδίο εφαρμογής του 1ΠΠΠΕΣΔΑ κι αφετέρου έχουν εξαντληθεί τα εσωτερικά ένδικα μέσα, και δεν ελλείπει η ενεργητική νομιμοποίηση) ➔ παραδεκτό (35παρ3) ii) ουσία: εφόσον δεν υπήρξε απαλλοτρίωση των υποτιμηθέντων από τη διάνοιξη οδού ακινήτων τίθεται ζήτημα περιορισμού στην ελεύθερη διάθεση και χρήση της περιουσίας για λόγο δημ.ωφέλειας (εφαρμοστέο το 1παρ1εδ.β' ΠΠΠΕΣΔΑ, το οποίο πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως του γενικού κανόνα της προστασίας) συνεπώς ο περιορισμός εξασφαλίζει τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ δικαιώματος και θεμιτού σκοπού δημ.συμφέροντος, εφόσον τηρείται η αρχή της αναλογικότητας (εύλογη σχέση μέτρου-σκοπού). Τα κράτη έχουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης ως προς τη διευθέτηση εδαφών και την πραγματοποίηση δημοσίων έργων, ωστόσο εν προκειμένω υποτιμήθηκε η αξία των μη απαλλοτριωθέντων εκτάσεων εξαιτίας της παρεμπόδισης πρόσβασης, της μείωσης πελατείας και της πτώσης κερδών, συνεπώς εμποδίσθηκε σοβαρά το δικαίωμα εκμετάλλευσης της περιουσίας χωρίς αποζημίωση. Τα εθνικά δικαστήρια αρνούμενα την επιδίκαση ειδικής αποζημίωση διέρρηξαν τη δίκαιη ισορροπία ➔ παραβίαση 1ΠΠΠΕΣΔΑ

3) **ΚΟΡΟΣΙΔΟΥ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ:**

α) εύλογη διάρκεια δίκης: (δες παραπάνω 1/α) Η εκδίκαση διήρκεσε πάνω από 10 έτη από την άσκηση προσφυγής στο ΙΚΑ έως την καθαρογραφή της απόφασης του ΣτΕ → παραβίαση 6παρ1

β) έλλειψη αποτελεσματικής προσφυγής για καταγγελία της υπερβολικής διάρκειας: η αγωγή των 105-106ΕισΝΑΚ που επικαλείται το Κράτος δεν μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματική και διαθέσιμη (η απόφαση που προσκομίσθηκε ως απόδειξη του ισχυρισμού είναι πολύ πρόσφατη και πρωτόδικη, συνεπώς δεν μπορεί να εξαχθεί ασφαλής βεβαιότητα για την αποτελεσματικότητά της, αν και αυτό δεν αποκλείεται για το μέλλον). Η προσφυγή πρέπει να είναι διαθέσιμη σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας και να μπορεί να προστατεύσει αποτελεσματικά το παραβιασθέν δικαίωμα → παραβίαση 13

γ) επέμβαση στην περιουσία και δυσμενής διάκριση: δυσμενής διάκριση υπάρχει όταν εισάγεται διάφορη μεταχείριση προσώπων σε όμοιες καταστάσεις χωρίς δικαιολόγηση (έλλειψη νόμιμου σκοπού ή παραβίαση της αναλογικότητας), αλλά δεν αποκλείεται η διάφορη μεταχείριση εφόσον στηρίζεται σε αντικειμενική εκτίμηση των πραγματικών που είναι ουσιωδώς διάφορα, προς εξυπηρέτηση σκοπού δημ.συμφέροντος και τηρουμένης της αρχής αναλογικότητας. Τα κράτη απολαμβάνουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης ως προς την διάφορη μεταχείριση ανόμοιων περιπτώσεων που παρουσιάζουν αναλογίες και δη όταν αυτό αφορά ζητήματα δημ.τάξης, δημοσιονομικής ή οικονομικής-κοινωνικής φύσης που σχετίζονται με την αξιοποίηση των κρατικών πόρων. Εν προκειμένω το ΣτΕ περιορίζεται να ελέγξει την ορθότητα της ερμηνείας και εφαρμογής του νόμου από το Εφετείο που αρνήθηκε να χορηγήσει σύνταξη χηρείας στην συμβία του θανόντος (χωρίς γάμο), ο δε σχετικός νόμος προβλέπει χορήγηση μόνο στον επιζώντα σύζυγο (ομοιότητες με υπ. Shackell, όχι με υπ. Serife Yigit ούτε με υπ. Diaz). Η διαφορετική μεταχείριση της άγαμης συμβίας του αποθανόντος σε σχέση με τη χήρα δικαιολογείται λόγω της ύπαρξης γάμου (ομοίως αν υπάρχει σύμφωνο συμβίωσης) που δημιουργεί ιδιαίτερη έννομη κατάσταση (βλ και 12ΕΣΔΑ) και η οποία διαφέρει από άλλες ενώσεις (ως προς σταθερότητα, διάρκεια, συνέπειες) στις οποίες δεν υπάρχει επίσημη δέσμευση. Η προσφεύγουσα όφειλε να γνωρίζει ότι παραλείποντας να δημοσιοποιήσει τη σχέση της, ώστε να έχει ιδιότητα συζύγου, θα αδυνατούσε να θεωρηθεί δικαιούχος των δικαιωμάτων του θανόντος και να επωφεληθεί από σύνταξη χηρείας → όχι παραβίαση 1ΠΠΠΕΣΔΑ σε συνδ.με 14 και 8

4) **ΜΑΜΙΔΑΚΗΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ:**

α) παραβίαση τεκμηρίου αθωότητας σε διαδικασία επιβολής διοικητικού προστίμου: ι) παραδεκτό: ο προσφεύγων θεωρείται πως υπάγεται σε ποινική διαδικασία (ασχέτως χαρακτηρισμού στην εσωτερική έννομη τάξη- αυτόνομη ερμηνεία όρων ΕΣΔΑ) συνεκτιμώμενων (διαζευκτικά) του είδους της παραβίασης κατά το εσωτερικό δίκαιο, της φύσης της παραβίασης και της βαρύτητας της κύρωσης. Το πρόστιμο από τελωνειακή παράβαση (λαθρεμπορία καυσίμων) χαρακτηρίζεται διοικητική κύρωση, ωστόσο ενόψει της παραβίασης, του

χαρακτήρα της κύρωσης (αποτρεπτικός-κατασταλτικός), του μεγάλου ύψους και του σημαντικού εννόμου συμφέροντος του προσφεύγοντα, έχει «ποινική φύση» συνεπώς εντάσσεται στο πεδίο εφαρμογής του 6 σχετικά με ποινικές δίκες. Ο προσφεύγων δεν παρέλειψε να εγείρει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (ΣΤΕ) τις αιτιάσεις του για προσβολή του δικαιώματος δίκαιης δίκης συνεπώς εξαντλήθηκαν τα εσωτερικά ένδικα μέσα → παραδεκτό (35παρ3) ii)ουσία: η ερμηνεία και εφαρμογή του εθνικού δικαίου ανήκει στον εθνικό δικαστή, το δε ΕΔΔΑ ελέγχει αν εξασφαλίσθηκε ο σεβασμός των δικαιωμάτων εκ της ΕΣΔΑ. Εν προκειμένω έχουμε 2 διαφορετικές διαδικασίες στο εθν.δίκαιο (διοικητική για επιβολή προστίμου και ποινική για επιβολή ποινής) και τα δικαστήρια εξέδωσαν απόφαση επαρκώς αιτιολογημένη, χωρίς να προβούν σε αυθαίρετη ερμηνεία των κανόνων και παρέχοντας στον προσφεύγοντα τη δυνατότητα να προβάλει ισχυρισμούς (αντιδικία), συνεπώς αποκλείεται κάθε υπόνοια αυθαιρεσίας. Η επιβολή του προστίμου από τα διοικ.δικαστήρια χωρίς πρώτα να ασκηθεί ποινική δίωξη δεν παραβιάζει το τεκμήριο αθωότητας → όχι παραβίαση του 6
β)επέμβαση στην περιουσία: (βλ παραπάνω 1/β/ii) το επίδικο πρόστιμο αποτελεί παρέκκλιση από την προστασία της περιουσίας που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του 1παρ2 ΠΠΠΕΣΔΑ (φόροι, πρόστιμα) και δικαιολογείται εφόσον εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό δημ.συμφέροντος (καταστολή λαθρεμπορίας) και τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, συνεπώς μπορεί να υπάρχει παραβίαση αν επιβάλλει δυσανάλογο βάρος. Το ύψος του προστίμου είναι υπερβολικό, επιφέρει δυσανάλογο πλήγμα στην οικονομική κατάσταση του πεοσφεύγοντος και είναι δυσανάλογο → παραβίαση του 1ΠΠΠΕΣΔΑ
γ)παραβίαση αρχής μη διάκρισης και δικαιώματος σε αποτελεσματική προσφυγή: προδήλως αβάσιμο → απαράδεκτο

5) AL JEDDA KATA HNΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ:

α) στέρηση της προσωπικής ελευθερίας: ο ΧΟΗΕ κατισχύει έναντι άλλης διεθνούς δέσμευσης (αρ103) και οι αποφάσεις του ΣΑ ΟΗΕ που εισάγουν ρητές δεσμεύσεις κατισχύουν έναντι άλλων διεθνών συμβάσεων, εφόσον υπάρχει σύγκρουση (αρ25). Η υποχρέωση των κρατών να τηρούν τις υποχρεώσεις από την ΕΣΔΑ αφορά σε πρόσωπα (ημεδαπούς ή αλλοδαπούς) που βρίσκονται εντός του πεδίου δικαιοδοσίας τους (1ΕΣΔΑ) και σε αυτά περιλαμβάνονται και τα πρόσωπα που βρίσκονται σε ξένο έδαφος εφόσον το κράτος ασκεί σε αυτό αποτελεσματικό έλεγχο (οπότε υπάρχει δικαιοδοτικός δεσμός). Οι πράξεις των μελών της δύναμης των συμμάχων στο Ιράκ δεν αποδίδονται στον ΟΗΕ αλλά στα συμμετέχοντα κράτη, συνεπώς ο ΟΗΕ δεν έχει αναλάβει έλεγχο ως προς την εξασφάλιση δημ.ασφάλειας και δεν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ του ΧΟΗΕ και της απόφασης του ΣΑ αφενός και της ΕΣΔΑ αφετέρου. Άρα η αορίστου χρόνου κράτηση χωρίς προοπτική δίκης σε φυλακές υπό τον έλεγχο του καθ'ού κράτους και χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις επιτρεπτής παρέκκλισης καταλογίζεται σε αυτό → παραβίαση 5παρ1ΕΣΔΑ

6) HANDYSIDE KATA HNΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ:

α) επέμβαση στην ελευθερία έκφρασης: τα μέτρα του 10παρ2ΕΣΔΑ επιτρέπονται εφόσον προβλέπονται από το νόμο (προβλέψιμο και προσβάσιμο) , εξυπηρετούν θεμιτό σκοπό (προστασία δικαιωμάτων άλλων, ηθών, υπόληψης) και είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία (εξυπηρέτηση κοιν.αναγκαιότητας και αναλογικότητα). Ο μηχανισμός προστασίας της ΕΣΔΑ είναι επικουρικός προς το εθνικό δίκαιο, δηλαδή τα κράτη έχουν κατά 1^ο λόγο την εξουσία να εξασφαλίζουν τα δικαιώματα, υπό τον έλεγχο του ΕΔΔΑ εφόσον εξαντλήθηκαν τα εσωτερικά ένδικα μέσα. Η έννοια των ηθών παρουσιάζει διαβάθμιση μεταξύ των κρατών συνεπώς αναγνωρίζεται ευρύ περιθώριο εκτίμησης να εκτιμούν το περιεχόμενο και την έκταση της προστασίας αναλόγως των συνθηκών, ωστόσο δεν παρέχεται στα κράτη απεριόριστη εξουσία εκτίμησης, αφού αυτή βαίνει παράλληλα με τον έλεγχο του ΕΔΔΑ. Η ελευθερία έκφρασης είναι θεμέλιο της δημοκρατίας, ανάπτυξης και προόδου και προστατεύει όχι μόνο ιδέες/πληροφορίες δημοφιλείς και γενικά αποδεκτές αλλά και όσες θεωρούνται αντιδημοφιλείς, ενοχλητικές, απωθητικές ή σοκαριστικές, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται πλουραλισμός και ανεκτικότητα. Η ελευθερία έκφρασης συνεπάγεται και καθήκοντα αναλόγως του περιεχομένου και των τεχνικών μέσων που χρησιμοποιούνται. Εν προκειμένω υπήρχε θεμιτός σκοπός (προστασία ηθών και νέων) που εξυπηρετεί κοινωνική ανάγκη συνεπώς οι αρχές είχαν σοβαρό λόγο να απαγορεύσουν την κυκλοφορία των βιβλίων και να προβούν σε κατάσχεση και δεν παραβιάσθηκε η αναλογικότητα ούτε υπήρξε δυσμενής διάκριση από το γεγονός της ελεύθερης λειτουργίας των sex-shops (ανομοίες καταστάσεις διότι τα sex-shops απευθύνονται σε ενηλίκους) → όχι παραβίαση του 10

β)επέμβαση στην περιουσία: η στέρηση περιουσίας (κατάσχεση εντύπων του προσφεύγοντος ως άσεμνων δημοσιευμάτων) έγινε προληπτικά προκειμένου να εμποδισθεί η κυκλοφορία, συνεπώς έλκεται σε εφαρμογή το 1παρ2ΠΠΠΕΣΔΑ (ρύθμιση και περιορισμοί στη χρήση περιουσίας για δημ.συμφέρον). Εδώ τα κράτη έχουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης και το ΕΔΔΑ κρίνει την τήρηση της αναλογικότητας, η οποία εν προκειμένω δεν παραβιάσθηκε → όχι παραβίαση του 1παρ2ΠΠΠΕΣΔΑ

γ)απαγόρευση κατάχρησης: παρέλκει η εξέταση του 18 αφού δεν εντοπίσθηκε παραβίαση

δ) δυσμενής διάκριση: δεν διώχθηκε εξαιτίας των αναρχικών του πεποιθήσεων ούτε μπορεί να υποστηριχθεί ότι τα sex –shops τελούν υπό παρόμοιες συνθήκες διότι απευθύνονται σε ενηλίκους, ενώ το επίμαχο έντυπο σε νέους → όχι παραβίαση του 14

7) ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ:

α)προστασία ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής: στόχος η προστασία του προσώπου από αυθαίρετες κρατικές επεμβάσεις (αρνητικό) και η προστασία με λήψη θετικών μέτρων που εγγυώνται την προστασία (θετικό- ρυθμιστικό πλαίσιο, μηχανισμός δικαστικής προστασίας και εκτέλεσης απόφασης) του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή (στην οποία προδήλως εντάσσεται το δικαίωμα της προσφεύγουσας να επικοινωνεί με το παιδί της γεννημένο σε γάμο). Τα κράτη οφείλουν να θεσπίζουν μέτρα εξασφάλισης του δικαιώματος επανένωσης –

επικοινωνίας με το τέκνο, το οποίο δεν είναι απόλυτο (εξαρτάται από την ανάγκη λήψης προπαρασκευαστικών μέτρων και τη συνεργασία των αρχών, συνεπώς δεν μπορεί να υλοποιείται πάντα άμεσα) αλλά εξαρτάται από τα συμφέροντα των μερών και δη του παιδιού. Εν προκειμένω οι εθνικές αρχές παρέλειψαν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλισθεί η συμμόρφωση στη δικ.απόφαση από τον σύζυγο, υποχρέωση που έχουν εκ του 8ΕΣΔΑ ακόμη κι αν ο γάμος έχει διαλυθεί. Επίσης δεν της παρεσχέθηκαν τα κατάλληλα διαδικαστικά μέσα ώστε να προβάλει αποτελεσματικά τις αιτιάσεις της ούτε της δόθηκε πρόσβαση στο φάκελο, στερώντας της τη δυνατότητα να συμμετάσχει επαρκώς στη διαδικασία
➔ παραβίαση του 8

8) LEYLA SAHIN KATA ΤΟΥΡΚΙΑΣ:

α) επέμβαση στην ελευθερία εκδήλωσης θρησκευτικών πεποιθήσεων: η απαγόρευση της ισλαμικής μαντήλας στους χώρους του πανεπιστημίου βάσει κανονισμού ο οποίος στηρίζεται σε νόμο (τήρηση προβλεψιμότητας και προσβασιμότητας του περιορισμού δικαιώματος) εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό (δικαιώματα τρίτων, κοσμικό κράτος, δημόσια τάξη και κοινωνική ειρήνη) και δεν παραβιάζει την αρχή αναλογικότητας (εξυπηρετεί μια κοινωνική ανάγκη και βρίσκεται εντός των ορίων ευχέρειας του κράτους), συνεπώς θεμιτά περιορίζεται η εκδήλωση ➔ όχι παραβίαση του 9

β) επέμβαση στο δικαίωμα εκπαίδευσης: μέσω της εξελικτικής ερμηνείας της ΕΣΔΑ επιβάλλεται η ένταξη της ανώτατης εκπαίδευσης στο δικαίωμα εκπαίδευσης, εφόσον αυτή παρέχεται στο καθ' ου κράτος. Αφού το δικαίωμα επιδέχεται ρύθμιση, το κράτος έχει ευρύ περιθώριο εκτίμησης ως προς την οργάνωση και λειτουργία, αρκεί να μην εισάγονται αθέμιτες διακρίσεις και παρέχεται αποτελεσματική πρόσβαση. Εν προκειμένω το μέτρο προβλέπεται με νόμο, εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό και δεν είναι δυσανάλογο ➔ όχι παραβίαση 2ΠΠΕΣΔΑ
γ) παραβίαση δικαιώματος ελευθερίας γνώμης, προστασίας ιδιωτικής ζωής και μη διάκρισης: δεν παραβιάζονται τα 10,8,14

9) ΜΑΚΑΡΑΤΖΗΣ KATA ΕΛΛΑΔΟΣ:

α) παραβίαση δικαιώματος σεβασμού ζωής: i) ουσιαστική πτυχή: η προστασία της ζωής δεν καλύπτει μόνο την εκ προθέσεως ανθρωποκτονία αλλά και την περίπτωση χρήσης βίας που μπορεί να οδηγήσει σε στέρηση ζωής από πράξεις κρατικών οργάνων χωρίς πρόθεση, εφόσον η βία θα μπορούσε να προβεί θανατηφόρα. Επιπλέον το κράτος δεν οφείλει μόνο να απέχει από αφαίρεση ζωής αλλά και να λαμβάνει τα αναγκαία θετικά μέτρα για την προστασία της. Εν προκειμένω υπήρξε μεν δικαιολογημένη χρήση αστυνομικής βίας χωρίς πρόθεση θανάτωσης, ωστόσο η συμπεριφορά των αστ.οργάνων έθεσαν σε κίνδυνο την ζωή του διότι η επιχείρηση ήταν χαώδης, η καταδίωξη ανεξέλεγκτη και ο προσφεύγων από καθαρή τύχη δεν έχασε τη ζωή του. Η θετική υποχρέωση των κρατών να λαμβάνουν θετικά μέτρα προστασίας (άρα και να προβαίνουν σε ρύθμιση του πλαισίου διεξαγωγής αστυν.επιχειρήσεων και χρήσης όπλων από αστυνομικούς) δεν πρέπει να επιβαρύνει δυσβάστακτα το κράτος, ωστόσο εδώ οι ελληνικές αρχές δεν θέσπισαν τα αναγκαία και εύλογα προσδοκώμενα μέτρα για την ελαχιστοποίηση των

κινδύνων για τη ζωή από επιχειρήσεις καταδίωξης των αστυν.οργάνων
→ παραβίαση ουσιαστικής πτυχής (παράλειψη αναγκαίων θετικών μέτρων προστασίας) του 2 (παρέλκει η εξέταση του 2παρ.2) ii) διαδικαστική πτυχή: επιβάλλεται να προβλέπεται και να διαξάγεται αποτελεσματική, ανεξάρτητη και επίσημη έρευνα σε περιπτώσεις βλαβών από ενέργειες κρατικών οργάνων (αφού τα κρίσιμα στοιχεία είναι στη διάθεση του κράτους μόνο) που να μπορεί να οδηγήσει σε εξακρίβωση των περιστατικών και τον εντοπισμό και τιμωρία των υπευθύνων. Η έρευνα (εδε) που διαξήγαγαν οι αρχές μετά το συμβάν ήταν ελλιπής και αναποτελεσματική → παραβίαση της διαδικαστικής πτυχής του 2
β) απάνθρωπη μεταχείριση: παρέλκει η εξέταση του 3

10) MEDNEDYEV KATA ΓΑΛΛΙΑΣ:

α) παραβίαση της προσωπικής ελευθερίας: το κράτος οφείλει να εξασφαλίζει την προστασία των δικαιωμάτων της ΕΣΔΑ σε όλα τα πρόσωπα που υπάγονται στη δικαιοδοσία του αλλά και στην περίπτωση που ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο σε εδάφη εκτός επικρατείας (άρα και στην ανοικτή θάλασσα, όπως εδώ). Η στέρηση ελευθερίας που επεβλήθη στα μέλη του πληρώματος του πλοίου ξένης σημαίας στην ανοικτή θάλασσα από τις λιμενικές αρχές δεν μπορεί να θεωρηθεί απλά περιορισμός στην ελευθερία κίνησης αλλά de facto περιορισμός της ελευθερίας, συνεπώς το 5 είναι εφαρμοστέο. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την προσωπική του ελευθερία παρά μόνο αν συντρέχουν οι περιοριστικά αναφερόμενες εξαιρέσεις του 5παρ1, και εφόσον οι περιορισμοί προβλέπονται σε νόμο (εθνικό ή διεθνές δίκαιο, προσβάσιμο, σαφές και προβλέψιμο του κανόνα, ώστε να υπάρχει ασφάλεια δικαίου), να εξυπηρετείται θεμιτός σκοπός (εδώ η καταστολή της διακίνησης ναρκωτικών δια θαλάσσης, για όσο χρόνο απαιτείται για την προσαγωγή στις αρχές) και να τηρείται η αναλογικότητα. Εδώ δεν παρέχει νόμιμη βάση το 108 της Συμβάσης Θάλασσας του 1982 που αναγνωρίζει αποκλειστική δικαιοδοσία του κράτους σημαίας για διακίνηση ναρκωτικών στην ανοικτή θάλασσα και δικαίωμα (όχι υποχρέωση) να ζητηθεί συνεργασία άλλων κρατών για επέμβαση σε πλοίο της σημαίας του επεμβαίνοντος, διότι το κράτος της σημαίας δεν είναι συμβαλλόμενο ούτε μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπήρχε υποψία πως το πλοίο δεν έφερε σημαία. Η αποκλειστική δικαιοδοσία του κράτους της σημαίας δεν μπορεί να παραμερισθεί από σχετικούς κανόνες εσωτερικού δικαίου (που εξάλλου δεν ικανοποιούν την απαίτηση προσβασιμότητας κ προβλεψιμότητας για τα μέλη πληρώματος πλοίου ξένης σημαίας) ενώ και η ρηματική διακοίνωση μεταξύ των αρχών του κράτους επέμβασης και του κράτους σημαίας, να μεν συνιστά πηγή διεθνούς δικαίου, όμως δεν μπορεί να θεωρηθεί προβλέψιμη και προσβάσιμη πηγή (πρόκειται για ad hoc συμφωνία που δεν θεμελιώνει διμερή μακροχρόνια πρακτική). Συνεπώς η στέρηση ελευθερίας κατά το διάστημα από την επιβίβαση των αρχών στο πλοίο ξένης σημαίας έως την άφιξη στο λιμάνι δεν έχει έρεισμα σε νόμιμη βάση → παραβίαση 5παρ1

β) τήρηση διαδικαστικών εγγυήσεων πριν την απαγγελία κατηγορίας: το 5 εξασφαλίζει το δικαίωμα προσωπικής ελευθερίας προβλέποντας περιοριστικά αναφερόμενες εξαιρέσεις (στενή ερμηνεία), αυστηρή τήρηση της νομιμότητας κατά την κράτηση (ουσιαστική και διαδικαστική πτυχή) και άμεσο και ταχύ

δικαστικό έλεγχο (ώστε να παρέχεται προστασία από αυθαίρετη συμπεριφορά ή κακομεταχείριση). Κατά το χρονικό διάστημα πριν την ποινική δίκη το πρόσωπο (είτε ευρισκόμενο σε προσωρινή κράτηση είτε ελεύθερο με ή χωρίς περιοριστικούς όρους) είναι αναγκαίος ο δικαστικός αυτός έλεγχος ώστε να αποφεύγεται η κατάχρηση εξουσίας. Απαιτείται αμεσότητα (χωρίς αίτημα του κρατούμενου) και ταχύτητα στην εξέταση, η οποία πρέπει να διεξάγεται από δικαστικό όργανο (ανεξαρτησία, αμεροληψία, να μπορεί να διατάξει αποφυλάκιση εξετάζοντας τη νομιμότητα κ σκοπιμότητα της κράτησης). Η διάρκεια του περιορισμού (13ημέρες) από την ανακοπή του πλου (στην ανοικτή θάλασσα) μέχρι να οδηγηθούν στον ανακριτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ασύμβατη με την ανάγκη ταχύτητας διότι δεν αποδεικνύεται ότι θα μπορούσε η μεταφορά να γίνει αλλιώς γρηγορότερα → όχι παραβίαση του 5παρ3

11) PRETTY ΚΑΤΑ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ:

α) δικαίωμα στο σεβασμό της ζωής: το δικαίωμα στο σεβασμό της ζωής (ουσιαστική και διαδικαστική πτυχή + αποχή από θανάτωση και λήψη θετικών μέτρων για αποτελεσματική προστασία) δεν περιλαμβάνει δικαίωμα στο θάνατο με βοήθεια τρίτου ή κρατικής αρχής. Η μη αποχή από δίωξη σε περίπτωση υποβοήθησης αυτοκτονίας (ευθανασία) ανιάτως πάσχοντα που υποφέρει, έχει συνείδηση του αιτήματός του και δεν μπορεί να αυτοκτονήσει μόνος, δεν εντάσσεται στην προστασία του δικαιώματος στη ζωή → όχι παραβίαση του 2

β) απαγόρευση απάνθρωπης/εξευτελιστικής μεταχείρισης: το 3 περιλαμβάνει αρνητική υποχρέωση αποχής του κράτους από πρόκληση βλάβης και θετική υποχρέωση λήψης θετικών μέτρων για προστασία της υγείας τόσο από πράξεις ιδιωτών όσο και από πράξεις κρατικών αρχών. Για να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του 3, η μεταχείριση πρέπει να ξεπερνά ένα ελάχιστο όριο σοβαρότητας. Εν προκειμένω το κράτος δεν ευθύνεται για την κατάσταση της προσφεύγουσας ούτε παρέλειψε να της παράσχει ιατρική φροντίδα. Η ΕΣΔΑ πρέπει να ερμηνεύεται εξελικτικά και ευέλικτα ώστε να προσαρμόζεται σε νέα δεδομένα, αλλά αυτό πρέπει να γίνεται εντός των ορίων του συστήματος της προστασίας της ΕΣΔΑ, συνεπώς η ένταξη στο προστατευτικό πεδίο του 3 της άρνησης δίωξης κατά της υποβοήθησης αυτοκτονίας συνιστά κατασκευή που υπερβαίνει σαφώς το νόημα των όρων, άρα δεν περιλαμβάνει δικαίωμα του προσώπου για σεβασμό/διευκόλυνση του θανάτου → όχι παραβίαση του 3

γ) σεβασμός στην οικογενειακή και ιδιωτική ζωή: στην έννοια της ιδιωτικής ζωής περιλαμβάνονται δικαιώματα που δεν μπορούν να ορισθούν περιοριστικά (αυτοκαθορισμός, όνομα, σεξουαλικός προσανατολισμός, κοινωνικές σχέσεις, προσωπική αυτονομία). Καταρχήν μπορεί να προστατεύεται το δικαίωμα να συμμετέχει κάποιος σε δραστηριότητες που εκλαμβάνονται ως ηθικά/σωματικά επιβλαβείς και η προστατευτική επέμβαση του κράτους εδώ πρέπει να δικαιολογείται με το 8παρ2 (νόμος, θεμιτός σκοπός, αναλογικότητα). Σκοπός είναι η προστασία της ανθρωπίνης αξίας και η ποιότητα ζωής χωρίς να αναιρείται το απαραβίαστο της ανθρ.ζωής. Η επέμβαση πρέπει να υπάρχει στο νόμο (όπως εδώ), να εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό (προστασία ζωής) και να τηρείται η αναλογικότητα, δηλαδή να είναι αναγκαίος σε μια δημοκρατική κοινωνία, ενώ αναγνωρίζεται στο

κράτος ένα ορισμένο περιθώριο εκτίμησης ενόψει των συμφερόντων των μερών. Η καθολική απαγόρευση της αφαίρεσης ζωής δεν συνιστά δυσανάλογη επέμβαση στο δικαίωμα προσωπικής αυτονομίας, εφόσον υπάρχει δυνατότητα εκτίμησης της σκοπιμότητας της δίκης σε περίπτωση υποβοηθούμενης αυτοκτονίας → όχι παραβίαση του 8

δ) επέμβαση στην ελευθερία σκέψης: δεν υπάγονται όλες οι απόψεις στην έννοια «πεποίθηση», παρά μόνο αυτές που συνιστούν θρησκεία/πίστη/πεποίθηση με λατρεία, διδασκαλία, πρακτική ή τήρηση → δεν υπάρχει παραβίαση του 9

ε) δυσμενής διάκριση: το δικαίωμα του 8 είναι υποστηρίξιμο, συνεπώς ερευνάται αν υπάρχει δυσμενής διάκριση σε σχέση με το δικαίωμα αυτοκαθορισμού από την απαγόρευση της υποβοηθούμενης αυτοκτονίας σε σχέση με πρόσωπα που μπορούν να αυτοκτονήσουν μόνοι τους. Η διαφορετική μεταχείριση προσώπων που βρίσκονται σε όμοια κατάσταση δικαιολογείται αν επιδιώκει θεμιτό σκοπό και τηρείται η αναλογικότητα ενώ είναι ανεπίτρεπτη όταν το κράτος μεταχειρίζεται με όμοιο τρόπο πρόσωπα που βρίσκονται σε ουσιωδώς ανόμοια κατάσταση. Εν προκειμένω υπάρχει θεμιτός σκοπός για την όμοια μεταχείριση των προσώπων που τελούν σε διάφορη κατάσταση → όχι παραβίαση του 14

12) **VO KATA ΓΑΛΛΙΑΣ:**

α) προστασία δικαιώματος στη ζωή: το 2 ΕΣΔΑ δεν καθορίζει τα πρόσωπα που υπάγονται σε αυτό και το χρόνο έναρξης της προστασίας. Το ζήτημα έχει ως τώρα τεθεί σε σχέση με την άμβλωση, η οποία δε συνιστά μία από τις ρητές εξαιρέσεις του 2παρ2, συνεπώς αυτή επιτρέπεται για λόγους προστασίας της ζωής της μητέρας (αλλιώς θα συναγόταν σιωπηρή απαγόρευση) και για λόγους προσωπικής αυτονομίας της μητέρας (αρ.8), άρα το 2 δεν καλύπτει τη ζωή του εμβρύου. Απόλυτη προστασία της ζωής του εμβρύου δεν αναγνωρίζεται γενικώς δεδομένης της σύνδεσης με τη ζωή της μητέρας, παρά μόνο σε ειδικές περιπτώσεις (πχ στα πλαίσια του 6). Στην προστασία της αγέννητης ζωής παρατηρείται μεγάλη απόκλιση μεταξύ των κρατών συνεπώς αυτά έχουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης, ενώ και στους νόμους που ρυθμίζουν την άμβλωση, το έμβρυο δε θεωρείται πρόσωπο κατά την έννοια του 2. Εν προκειμένω τίθεται το ζήτημα μιας γυναίκας που προετίθετο να ολοκληρώσει την εγκυμοσύνη, ωστόσο αναγκάστηκε να την τερματίσει εξαιτίας ιατρικού σφάλματος (αμέλεια τρίτου). Το ΕΔΔΑ δεν υπεισέρχεται στο ζήτημα αν το έμβρυο θεωρείται πρόσωπο κατά την έννοια του 2, ενόψει της διάστασης απόψεων μεταξύ των κρατών μελών αλλά κι επειδή στην υπόθεση αυτή είναι περιττό, οπότε ερευνητέο είναι η τήρηση των διαδικαστικών εγγυήσεων ως προς την προστασία της ζωής. Παρά την έλλειψη σαφούς νομικού πλαισίου, το αγέννητο δεν είναι απροσπάτετο κι εφόσον δεν υπάρχει σύγκρουση με τα δικαιώματα της μάνας (επειδή ο τερματισμός προκλήθηκε από αμέλεια τρίτου), το κράτος οφείλει να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα προστασίας της ζωής και δη της δημόσιας υγείας (θέσπιση πλαισίου προστασίας της ζωής των ασθενών, δικαστική προστασία με θέσπιση δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη για διάγνωση κι απόδοση ευθυνών), αλλά σε περίπτωση αμέλειας δεν απαιτείται η θέσπιση δικαστικής προστασίας ποινικής φύσης (αρκεί πειθαρχική ευθύνη, αποζημίωση). Η διαδικασία αστικής ευθύνης με αγωγή αποζημίωσης που δεν αξιοποιήθηκε από την

προσφεύγουσα ήταν διαθέσιμη και προσβάσιμη και τα κράτη δεν υποχρεωμένα να προβλέπουν ειδικώς ποινική διαδικασία (ποινικοποίηση ιατρικού σφάλματος) → όχι παραβίαση του 2 (ουσιαστική και διαδικαστική πτυχή)

13) ÖNERİLDİĞİ KATİ TÜRKİYE:

α) προστασία δικαιώματος στη ζωή: i) ουσιαστική πτυχή: το δικαίωμα του 2 επιβάλλει όχι μόνο αποχή από αφαίρεση ζωής αλλά και υποχρέωση λήψης θετικών μέτρων προστασίας της ζωής με τη μορφή προληπτικών μέτρων ιδιαίτερα στα πλαίσια επικίνδυνων δραστηριοτήτων/έργων (πχ λειτουργία χωματερής). Το αναποτελεσματικό και αβέβαιης εφαρμογής ρυθμιστικό πλαίσιο σε σχέση με τον χωροταξικό σχεδιασμό (παράνομοι οικισμοί) και την λειτουργία του συστήματος συλλογής απορριμμάτων (χωματερές) οφείλεται σε αδυναμίες και παραλείψεις των αρμόδιων αρχών → παραβίαση ουσιαστικής πτυχής του 2 ii) διαδικαστική πτυχή: πέρα από την ουσιαστική προστασία του δικαιώματος στη ζωή, το κράτος οφείλει σε περιπτώσεις απώλειας ζωών που καταλογίζονται σε κρατικά όργανα να εξασφαλίζει με κάθε δυνατό μέσο αποτελεσματική (δικαστική ή άλλης φύσης) έρευνα ώστε να εντοπίζονται και να καταλογίζονται οι ευθύνες. Όταν η στέρηση ζωής δεν είναι σκόπιμη δεν χρειάζεται να προβλέπεται ποινική διαδικασία αλλά όταν η υπόθεση προσιδιάζει σε άσκηση θανατηφόρας βίας από κρατικά όργανα που δεν οφείλεται απλώς σε κακή άσκηση διακριτικής ευχέρειας αλλά οφείλεται σε άσκηση επικίνδυνων δραστηριοτήτων (όπως εδώ) απαιτείται διεξαγωγή επίσημης, ανεξάρτητης κι αμερόληπτης έρευνας (αφού τα περιστατικά θα είναι σε γνώση μόνο των αρχών) και καταλογισμός ποινικών ευθυνών. Εν προκειμένω η τουρκική δικαιοσύνη δεν εξασφάλισε πλήρη απόδοση ευθυνών δηλαδή προστασία της ζωής διά του νόμου με σκοπό την αποτροπή στο μέλλον παρόμοιων συμβάντων → παραβίαση της διαδικαστικής πτυχής του 2

β) προστασία περιουσίας: το 1ΠΠΕΣΔΑ συνεπάγεται όχι μόνο υποχρέωση αποχής από επεμβάσεις στο δικαίωμα αλλά και λήψης θετικών μέτρων προστασίας, ιδιαίτερα όταν υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ των εύλογα αναμενόμενων μέτρων προστασίας και της αποτελεσματικής απόλαυσης της ιδιοκτησίας. Εν προκειμένω υπάρχει σύνδεσμος μεταξύ της αμέλειας των κρατικών οργάνων και της καταστροφής της περιουσίας του προσφεύγοντος, συνεπώς παραβιάσθηκε η θετική υποχρέωση λήψης μέτρων προστασίας (δεν αναιρείται από την παροχή στον προσφεύγοντα διαμερίσματος με ευνοϊκούς όρους) → παραβίαση 1παρ1εδ.α' ΠΠΠΕΣΔΑ

γ) δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής: απαιτείται να εξασφαλίζεται στον πολίτη αποτελεσματικό ένδικο μέσο για την προβολή αιτιάσεων για παραβίαση της ΕΣΔΑ ώστε να ικανοποιείται σε εθνικό επίπεδο (επικουρικότητα). Δεν απαιτείται συγκεκριμένο είδος ένδικου βοηθήματος και τα κράτη έχουν στο πεδίο αυτό ευρύ περιθώριο εκτίμησης αναλόγως του είδους της παραβίασης (πχ σε προσβολή του δικαιώματος ζωής να παρέχεται δυνατότητα διεκδίκησης αποζημίωσης για υλική και ηθική βλάβη). Εν προκειμένω ο προσφεύγων εξασφάλισε αποζημίωση για υλική βλάβη στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, πλην αυτή δεν κατεβλήθη, συνεπώς στερήθηκε της πλήρους και αποτελεσματικής προστασίας της περιουσίας του → παραβίαση του 13 σε συνδ. με 1ΠΠΠΕΣΔΑ

δ) υπερβολική διάρκεια διαδικασίας και προσβολή δικαιώματος στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή: παρέλκει η εξέταση των 6 και 8

14) **GARRAUDY ΚΑΤΑ ΓΑΛΛΙΑΣ:**

α) παραβίαση ελευθερίας έκφρασης: έργο του ΕΔΔΑ δεν είναι η εξέταση της ερμηνείας και εφαρμογής των ποινικών νόμων του κράτους αλλά ο έλεγχος των δικαστικών αποφάσεων που πρέπει να στηρίζονται σε αποδεκτή εκτίμηση των πραγματικών (αιτιολογία της απόφασης): i) Άρνηση ολοκαυτώματος: η ελευθερία έκφρασης είναι θεμελιώδης σε μια δημοκρατική κοινωνία που πρέπει να προάγει τον πλουραλισμό και την ανεκτικότητα, ωστόσο τα σχόλια και οι απόψεις που υπονομεύουν το σύστημα της ΕΣΔΑ δεν μπορούν να προστατεύονται από το 10. Η άρνηση του Ολοκαυτώματος (σαφώς θεμελιωμένο ιστορικό συμβάν) με σκοπό την αποκατάσταση του ναζισμού και την υποκίνηση σε φυλετικό μίσος συνιστά καταχρηστική άσκηση (αρ.17) του δικαιώματος της ελευθερίας έκφρασης και ασυμβίβαστη με την προστασία της ΕΣΔΑ συνεπώς ο σχετικός ισχυρισμός είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος ii) Δυσφήμιση και υποκίνηση σε φυλετικό μίσος: μια τέτοια καταδίκη θα μπορούσε να συσιστά επέμβαση του κράτους στην ελευθερία έκφρασης, εκτός αν προβλέπεται με νόμο, εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό (10παρ2, προστασία δικαιωμάτων τρίτων, ειρηνική συνύπαρξη) και τηρείται η αναλογικότητα. Ακόμη κι αν θεωρηθεί ότι οι επίμαχες απόψεις εμπίπτουν στην προστασία του 10, η επέμβαση εν προκειμένω καλύπτει τις προϋποθέσεις του 10παρ2 → ο σχετικός ισχυρισμός είναι προδήλως αβάσιμος (35παρ3,3)

β) παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη: τα μέτρα που λαμβάνονται για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και τη ρύθμιση της παροχής δικαστικής προστασίας εκτιμώνται βάσει της καταλληλότητας και του εύλογου. Εν προκειμένω η υπόθεση ήταν πολύπλοκη (πλειονότητα πολιτικώς εναγόντων, πλειονότητα αδικημάτων και καταγγελιών, περισσότερες διώξεις σχετικά με διαφορετικά αποσπάσματα του επίμαχου εντύπου, ειδική διαδικασία δίωξης εγκλημάτων τύπου) συνεπώς τα δικαστήρια δικαιολογημένα δεν ένωσαν τις περισσότερες δίκες για λόγους ομαλής διεξαγωγής της δίκης. Πάντως οι ακροαματικές διαδικασίες διεξήχθησαν τις ίδιες ημέρες, τα υπερασπιστικά δικαιώματα του προσφεύγοντος δεν παραβιάστηκαν και οι ποινές οι στερητικές της ελευθερίας σωρεύθηκαν, οι δε χρηματικές αθροίστηκαν χωρίς να υπερβαίνουν αμφότερες τα ανώτατα προβλεπόμενα όρια. Τα δικαστήρια εφαρμόζοντας το νόμο, τηρώντας την κατ'αντιμωλία διαδικασία κι εκτιμώντας τις αποδείξεις εξέδωσαν αιτιολογημένη απόφαση και δεν παραβίασαν τις εγγυήσεις του 6 (η διαφωνία του προσφεύγοντος με το περιεχόμενο της απόφασης είναι άλλο ζήτημα). Ο τρόπος διεξαγωγής της δίκης από την άποψη της δημοσιογραφικής κάλυψης («επιχείρηση σπίλωσης» του προσφεύγοντος) δεν αναιρεί τη διαπίστωση αυτή, διότι ναι μεν τα ΜΜΕ έχουν καθήκοντα και υποχρεώσεις, ωστόσο η διεξαγωγή δίκης για ένα ζήτημα δημοσίου ενδιαφέροντος που αφορά ένα δημόσιο πρόσωπο δεν μπορεί να εμποδίζει το δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού και την ανάγκη για δημοσιότητα (διαφάνεια) εφόσον δεν υπερβαίνει τα όρια που υπαγορεύει το συμφέρον ορθής απονομής της δικαιοσύνης → όχι παραβίαση του 6 γ) ne bis in idem: σκοπός του 4 7ου ΠΠΕΣΔΑ είναι η απαγόρευση διεξαγωγής νέας δίκης (εκ νέου κίνηση δίωξης) για ποινική κατηγορία που έληξε με έκδοση

οριστικής απόφασης. Εν προκειμένω ο προσφεύγων δεν διώχθηκε πολλές φορές για το ίδιο αδίκημα για το οποίο αθωώθηκε ή κρίθηκε ένοχος και η αιτίαση σε σχέση με την άρνηση ένωσης των δικών εξετάστηκε στα πλαίσια του 6 ➔ όχι παραβίαση του 4 7ΠΠΕΣΔΑ

15) ΡΕΚΛΟΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ:

α)παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη: το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη επιδέχεται ρύθμιση άρα και περιορισμό εφόσον εξυπηρετούνται λόγοι ορθής απονομής και λειτουργίας της δικαιοσύνης και συνεκτιμάται η φύση του δικαιοδοτικού έργου. Η απόρριψη αίτησης αναίρεση ως αόριστης (βλ. παραπάνω 2/α) βάσει του νομολογιακού κανόνα για το ορισμένο των λόγων αναίρεσης συνιστά υπερβολικά τυπολατρική προσέγγιση που εμποδίζει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και την έκδοση απόφασης συνεπώς θίγει την ουσία του δικαιώματος ➔ παραβίαση 6

β)προσβολή δικαιώματος στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή: το περιεχόμενο του δικαιώματος δεν αναλύεται περιοριστικά αλλά περιλαμβάνει πολλές πτυχές μεταξύ των οποίων και την προστασία της εικόνας. Τα κράτη οφείλουν αφενός να απέχουν από επεμβάσεις που προσβάλλουν το δικαίωμα αφετέρου να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε το δικαίωμα να προστατεύεται κι από προσβολές ιδιωτών, διαθέτοντας επί του ζητήματος ευρύ περιθώριο εκτίμησης , εφόσον πάντως εξασφαλίζουν δίκαιη ισορροπία. Το δικαίωμα στην εικόνα περιλαμβάνει όχι μόνο απαγόρευση διάδοσης της εικόνας χωρίς συναίνεση του ενδιαφερομένου αλλά και απαγόρευση λήψης ή διατήρησης (οπότε θα μπορούσε να γίνει εκμετάλλευση σε μεταγενέστερο χρόνο). Εν προκειμένω φωτογράφος απέκτησε πρόσβαση σε μονάδα νεογνών, φωτογράφησε χωρίς συναίνεση των γονέων το νεογέννητο και αρνήθηκε να παραδώσει τα αρνητικά, το δε εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι το νεογνό δεν έχει διαμορφωμένη προσωπικότητα ώστε να αντιληφθεί την προσβολή της προσωπικότητάς του. Τα εθνικά δικαστήρια δεν εγγυήθηκαν επαρκώς την προστασία της ιδιωτικής ζωής του τέκνου των προσφευγόντων ➔ παραβίαση 8

16) VILHO ESKELINEN ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ:

α)υπερβολική διάρκεια διαδικασίας και έλλειψη προηγούμενης ακρόασης:

ι)παραδεκτό: σύμφωνα με πάγια νομολογία (απόφ. Pellegrin , πριν από την οποία ίσχυε περιορισμένος αποκλεισμός των αξιώσεων δημ.υπαλλήλων σχετικά με την υπηρεσιακή εξέλιξη – όχι περιουσιακής φύσης- από το πεδίο εφαρμογής του 6) για την ερμηνεία του όρου «δημόσιος υπάλληλος» υιοθετείται λειτουργικό κριτήριο (αυτόνομη ερμηνεία) ανεξαρτήτως της φύσης της σχέσης εργασίας , με γνώμονα τη συμμετοχή στην άσκηση κρατ.κυριαρχίας και την ύπαρξη δεσμού εμπιστοσύνης (οπότε στην περίπτωση αυτή οι αξιώσεις περιουσιακές και μη δεν θεωρούνται «αστικής φύσης» και δεν υπάγονται στο 6). Η νομολογία αυτή είναι περιοριστική διότι αποκλείονται όλες οι αξιώσεις των δημ.υπαλλήλων εκτός από τις συνταξιοδοτικές για μια ολόκληρη κατηγορία δημ.υπαλλήλων που στερούνται έτσι της πλήρους κι αποτελεσματικής προστασίας, προκύπτει λοιπόν ανάγκη

εξειδίκευσης του λειτουργικού κριτηρίου ενόψει της γενικής αρχής της εξασφάλισης του δικαστικού ελέγχου (που έχει ήδη εισαχθεί σε πολλά κράτη και εξασφαλίζεται κι από το ενωσιακό). Τα κράτη έχουν καταρχήν ευρύ περιθώριο εκτίμησης να εξαιρούν από τον δικαστικό έλεγχο κατηγορίες υποθέσεων που συνδέονται με δημ.υπαλλήλους, το δε ΕΔΔΑ ελέγχει αν η εξαίρεση δικαιολογείται από τη φύση της διαφοράς. Η εξαίρεση πρέπει να προβλέπεται ρητώς και να στηρίζεται σε αντικειμενικούς λόγους συναφείς με άσκηση κρατικής εξουσίας (δεν αρκεί επίκληση του ιδιαίτερου δεσμού εμπιστοσύνης ή άσκησης δημ.εξουσίας – το κράτος φέρει το βάρος απόδειξης). Εν προκειμένω οι προσφεύγοντες είναι αστυνομικοί υπάλληλοι και έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο, συνεπώς οι μισθολογικές τους αξιώσεις θεωρούνται «αστικής φύσης» και υπάγονται στην προστασία του 6 ➔ παραδεκτό ii)ουσία: αα) σε ζητήματα αστικής φύσης όπου απαιτείται προσφυγή σε αρμόδια αρχή πριν την άσκηση ένδικου βοηθήματος (όπως εδώ), η διάρκεια της διαδικασίας περιλαμβάνει και το χρονικό διάστημα πριν την προσφυγή στη δικαιοσύνη. Εν προκειμένω η διαδικασία διήρκεσε πάνω από 7 έτη και συνεκτιμώμενων των κριτηρίων για το εύλογο της διάρκειας (βλ.παραπάνω 1/α) διαπιστώνεται αδικαιολόγητη καθυστέρηση ➔ παραβίαση 6παρ1

ββ)οι προσφεύγοντες δεν στερήθηκαν το δικαίωμα ακρόασης προκειμένου να παρουσιάσουν τις αιτιάσεις τους δεδομένου ότι το δικαστήριο τους άκουσε και εξέδωσε αιτιολογημένη απόφαση ➔ όχι παραβίαση του 6 (ως προς δικαίωμα ακρόασης)

β) δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή: το 13 εγγυάται την ύπαρξη εθνικού ένδικου βοηθήματος οποιασδήποτε μορφής, αποτελεσματικού (νομικά και πρακτικά) και διαθέσιμου, για την προβολή υποστηρίξιμων κατά την ΕΣΔΑ αιτιάσεων και την κατάλληλη αποκατάσταση. Εν προκειμένω οι προσφεύγοντες δεν διέθεταν αποτελεσματικό και επαρκές ένδικο μέσο για να καταγγείλουν την αδικαιολόγητη καθυστέρηση της διαδικασίας (η καταγγελία στον Υπ.Δικαιοσύνης δεν πληροί τις προϋποθέσεις) ➔ παραβίαση του 13 (ως προς υπέρβαση εύλογης διάρκειας)

γ)προσβολή περιουσίας και δυσμενής διάκριση: μια απαίτηση μπορεί να θεωρηθεί «περιουσία» εφόσον θεμελιώνεται στο εθνικό δίκαιο ή σε νόμιμη προσδοκία, η δε ΕΣΔΑ δεν κατοχυρώνει δικαίωμα συνέχισης λήψης υψηλού μισθού. Εν προκειμένω δόθηκε προφορική υπόσχεση στους προσφεύγοντες ότι θα τους χορηγηθεί ειδική αποζημίωση για εκτός έδρας (η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη βάση αξίωσης) τα δε εθνικά δικαστήρια αρνήθηκαν να τους επιδικάσουν την αποζημίωση. Η δυσμενής διάκριση εννοείται όχι αυτόνομα αλλά πάντα σε σχέση με παραβιαζόμενη διάταξη της ΕΣΔΑ που απονέμει ουσιαστικό δικαίωμα ➔ όχι παραβίαση του 1ΠΠΠΕΣΔΑ μεμονωμένα ή σε συνδ.με το 14

17) ΜΙΧΕΛΙΟΥΔΑΚΗΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ:

α)υπερβολική διάρκεια ποινικής δίκης: (βλ.παραπάνω 1/α για κριτήρια εύλογης διάρκειας) η δίκη διήρκεσε πάνω από 7έτη για 3βαθμούς και αφορούσε ηθική αυτουργία σε ψευδομαρτυρία (όχι πολύπλοκη) ➔ παραβίαση 6παρ1

β)δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή: η αγωγή του 105-106ΕισΝΑΚ δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής, αποτελεσματική και βέβαιη (η απόφαση που προσκομίσθηκε είναι πολύ πρόσφατη και είναι πρωτοβάθμια συνεπώς δεν είναι βέβαιο αν θα επικυρωθεί στους επόμενους βαθμούς) . Η προσφυγή του 13 πρέπει να είναι αποτελεσματική και διαθέσιμη στη θεωρία και στην πράξη ώστε ο πολίτης να μπορεί να προβάλλει αιτιάσεις σχετικά με την υπέρβαση της εύλογης διάρκειας και να του παρέχεται επανόρθωση→ παραβίαση του 13

γ)εφαρμογή πιλοτικής απόφασης (αρ. 46): διαπιστώνεται δομικό πρόβλημα σχετικά με την υπερβολική διάρκεια απονομής της δικαιοσύνης ,εν προκειμένω στα ποινικά δικαστήρια (για διοικητικά βλέπε Αθανασίου), και ανυπαρξία διαθέσιμου και αποτελεσματικού ένδικου μέσου για πρόληψη ή/και αποκατάσταση. Πρόκειται για διαρθρωτικό πρόβλημα άρα επιβάλλεται η λήψη μέτρων (επικουρικότητα) υπό τον έλεγχο της Επιτροπής Υπουργών και του ΕΔΔΑ με θέσπιση προσφυγών αποζημιωτικής ή άλλης φύσης εντός προθεσμίας ενός έτους. Για το διάστημα αυτό αναβάλλεται η εκδίκαση των λοιπων ομοειδών προσφυγών.

18) **MONDRAGON ΚΑΤΑ ΙΣΠΑΝΙΑΣ:**

α)προσβολή ελευθερίας έκφρασης: οι επεμβάσεις στο δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης επιτρέπονται εφόσον προβλέπονται με νόμο, εξυπηρετούν θεμιτό σκοπό (δικαιώματα τρίτων, ήθη) και τηρούν την αρχή της αναλογικότητας (αναγκαίες σε μια δημοκρατική κοινωνία και εύλογη σχέση μέσου-σκοπού). Η ελευθερία έκφρασης είναι θεμέλιο της δημοκρατίας και προστατεύει όχι μόνο πληροφορίες/ιδέες/απόψεις που είναι αποδεκτές αλλά και όσες είναι ενοχλητικές ή αντιδημοφιλείς (εξασφάλιση πλουραλισμού και ανεκτικότητας). Δεσμεύσεις (καθήκοντα και περιορισμοί) μπορούν να επιβάλλονται από τα κράτη (περιθώριο εκτίμησης) εφόσον πάντως εξυπηρετούν μια κοινωνική αναγκαιότητα και δεν θίγουν την ουσία του δικαιώματος , υπό τον έλεγχο του ΕΔΔΑ (δεν υποκαθιστά τις εθνικές αρχές αλλά ελέγχει τις εθνικές αποφάσεις ως προς την εύλογη χρήση της διακριτικής ευχέρειας των εθνικών αρχών, την καταγγελλόμενη παρέμβαση και την επάρκεια, την συνάφεια και αναλογικότητα του μέτρου). Το περιθώριο εκτίμησης των κρατών για περιορισμούς στην ελευθερία έκφρασης είναι πολύ μικρό στην περίπτωση των πολιτικών/δημόσιων συζητήσεων/αντιπαραθέσεων για ζητήματα δημ.ενδιαφέροντος και δη όταν ο φορέας είναι εκλεγμένος αντιπρόσωπος του λαού (όπως εδώ), οπότε επιβάλλεται αυξημένος βαθμός ανεκτικότητας. Από την άλλη οι δημόσιοι αξιωματούχοι (όπως εδώ ο βασιλιάς) και τα πολιτικά/δημόσια πρόσωπα που εκτίθενται ενσυνείδητα στη δημοσιότητα έχουν μεν δικαίωμα σε προστασία της υπόληψής τους, ωστόσο γι'αυτούς τα όρια της κριτικής είναι ευρύτερα απ'ότι για ιδιώτες (άρα στενότερο περιθώριο διακριτικής ευχέρειας κρατών για περιορισμό). Επιπλέον πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ αξιολογικών κρίσεων (που δεν επιδέχονται απόδειξης άρα η απαίτηση να αποδειχθεί η αλήθεια τους παραβιάζει το 10, ιδιαίτερα όταν έχουν γεγονотικό πυρήνα που είναι ήδη γνωστός στο κοινό) και γεγονότων (που μπορούν να αποδειχθούν ευχερώς). Εν προκειμένω ο προσφεύγων (βουλευτής) εκφράστηκε δημοσίως με υποτιμητικά σχόλια για το Βασιλιά μετά από συγκεκριμένο περιστατικό κακομεταχείρισης εκδότη εφημερίδας, συνεπώς υπάρχει δεσμός μεταξύ των σχολίων και της καταγγελίας του

περιστατικού κακομεταχείρισης. Ναι μεν οι εκφράσεις μπορούν να θεωρηθούν προσβλητικές, ωστόσο οι περιστάσεις της εκδήλωσης δικαιολογούν έναν βαθμό υπερβολής, δεν υπήρξε υποκίνηση σε χρήση βίας και αποδέκτης δεν ήταν το πρόσωπο του βασιλιά αλλά ο θεσμός (ως εκπρόσωπος των ενόπλων δυνάμεων). Τα δικαστήρια καταδίκασαν τον προσφεύγοντα για προσβολή του βασιλιά (αυξημένη ποιν.ευθύνη σε σχέση με προσβολή της τιμής άλλων ιδιωτών) βάσει του ισπ.ΠΚ, διάταξη που δεν είναι συμβατή με τη σύγχρονη πολιτική πρακτική και εισάγει αδικαιολόγητο προνόμιο για το πρόσωπο του αρχηγού του κράτους. Βεβαίως είναι θεμιτό να προστατεύονται οι πολιτειακοί θεσμοί αλλά πρέπει οι αρχές να επιδεικνύουν αυτοσυγκράτηση ως προς την άσκηση της ποινικής δίωξης, να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας και να αιτιολογούν την καταδίκη επαρκώς. Εδώ η καταδίκη είναι δυσανάλογη με τον επιδιωκόμενο σκοπό, υπερβαίνει το όριο εκτίμησης των κρατών και η καταδικαστική απόφαση δεν αιτιολογείται επαρκώς ➔ παραβίαση του 10

β)δυσμενής διάκριση: παρέλκει η χωριστή εξέταση του 14

19) MSS ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΒΕΛΓΙΟΥ

Α) κατά Ελλάδος: α) απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση: i) ουσιαστική πτυχή: καταρχήν επιτρέπεται η στέρηση προσωπικής ελευθερίας με σκοπό την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, υπό τον όρο του σεβασμού της Σύμβασης Γενεύης για πρόσφυγες, ωστόσο υπάρχει απόλυτη απαγόρευση βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Η απάνθρωπη μεταχείριση πρέπει να διαθέτει ένα ελάχιστο περιεχόμενο σοβαρότητας και βαρύτητας, χωρίς να χρειάζεται να συντρέχει σκοπός ταπείνωσης. Η οξεία οικονομική κρίση και το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης ή η περιορισμένη διάρκεια της επίμαχης πρακτικής δεν αναιρούν την απόλυτη προστασία του 3 ➔ παραβίαση ουσιαστικής πτυχής του 3 ii) διαδικαστική πτυχή: οι κρατικές αρχές δεν έχουν υποχρέωση να εξασφαλίζουν κατοικία/εργασία σε αιτούντες άσυλο, ωστόσο έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν θετικά μέτρα για να εξασφαλίζουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης. Εν προκειμένω οι αρχές επέδειξαν αδράνεια, δεν ενημέρωσαν τον προσφεύγοντα και δεν προέβησαν σε επαρκή εξέταση του αιτήματος χορήγησης ασύλου (η έκδοση ροζ κάρτας δεν αρκεί για να αναιρέσει την διαπίστωση) ➔ παραβίαση διαδικαστικής πτυχής του 3

β) δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή: η διαδικασία χορήγησης ασύλου είναι αναποτελεσματική και ελλιπής. Δεν παρέχεται ενημέρωση των ενδιαφερομένων, υπάρχει κίνδυνος επαναπροώθησης, δεν προσφέρεται νομική βοήθεια και η αίτηση ακύρωσης κατά της απόρριψης της αίτησης ασύλου δεν παρέχει αυτοδικαίως ανασταλτικό αποτέλεσμα ➔ παραβίαση του 13

Β) κατά Βελγίου: α) ταπεινωτική μεταχείριση: i) ουσιαστική πτυχή: το κράτος που αποφασίζει τη μεταφορά (απέλαση) αιτούντος άσυλο στο κράτος εισόδου οφείλει να ελέγξει τις εγγυήσεις που παρέχει το τελευταίο και δεν αρκεί να στηρίζεται σε σιωπηρή αποδοχή. Επίσης οφείλει να εξιολογεί τους κινδύνους που θα διατρέξει ο προσφεύγων στο κράτος εισόδου πριν αποφασίσει τη μεταφορά. Η παράλειψη λήψης των αναγκαίων μέτρων για να εμποδιστεί η μεταφορά που θα εκθέσει τον προσφεύγοντα σε κινδύνους από τις ελλείψεις στο προστατευτικό πλαίσιο και στη

διαδικασία χορήγησης ασύλου στο κράτος εισόδου, εν γνώσει των κινδύνων αυτών, συνιστά (έκθεση σε) ταπεινωτική μεταχείριση → παραβίαση ουσιαστικής πτυχής του 3 ii) διαδικαστική πτυχή: η απέλαση που εκθέτει τον αιτούντα άσυλο σε συνθήκες διαβίωσης ταπεινωτικές και απάνθρωπες στο κράτος εισόδου συνιστά κακομεταχείριση → παραβίαση διαδικαστικής πτυχής του 3
β) αποτελεσματική προσφυγή: η προσφυγή δεν προσφέρει προοπτική κατάλληλης αποκατάστασης, διότι παγίως απορρίπτεται και απαιτεί απόδειξη ανεπανόρθωτης βλάβης. Εν προκειμένω εμποδίσθηκε η προσήκουσα απόδειξη των αιτιάσεων και δεν ελήφθησαν όλα τα περιστατικά υπόψη, συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι αποτελεσματικό μέσο προστασίας → παραβίαση του 13

20) LAUTSI KATA ITALIAS:

α) παραβίαση δικαιώματος στην εκπαίδευση σύμφωνα με τις πεποιθήσεις των γονέων και παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας: το 2ΠΠΠΕΣΔΑ είναι ειδικός κανόνας σε σχέση με το 9ΕΣΔΑ όσον αφορά το δικαίωμα των γονέων. Τα δύο άρθρα καθιερώνουν υποχρέωση των κρατών να λαμβάνουν θετικά μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται αμερόληπτα η ανεμπόδιστη άσκηση και λατρεία όλων των θρησκειών με τρόπο που να εξυπηρετείται η τήρηση της δημ. τάξης και κοινωνικής ειρήνης. Το δικαίωμα περιλαμβάνει τόσο την αποχή του κράτους από προσβολές όσο και την υποχρέωση λήψης θετικών μέτρων προστασίας. Η οργάνωση του προγράμματος σπουδών ανήκει στην διακριτική ευχέρεια των κρατών που απολαμβάνουν περιθώριο εκτίμησης, υπό τον όρο της εξασφάλισης του πλουραλισμού, της ανάπτυξης κριτικού πνεύματος και της ανεκτικότητας, συνεπώς αφενός δεν απαγορεύεται η διάδοση θρησκευτικών πεποιθήσεων κι αφετέρου δεν υπάρχει δικαίωμα του γονέα να αντιτάσσεται στο πρόγραμμα σπουδών. Ο σεβασμός των πεποιθήσεων των γονέων δεσμεύει τα κράτη τόσο στον σχεδιασμό του προγράμματος σπουδών όσο και στη διαρρύθμιση του σχολικού περιβάλλοντος (πχ με πρόβλεψη της υποχρεωτικής ανάρτησης εσταυρωμένων στις σχολικές αίθουσες) η οποία επίσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του 2ΠΠΠΕΣΔΑ. Ο εσταυρωμένος είναι κατά πρώτο λόγο θρησκευτικό σύμβολο, ωστόσο δεν είναι πρόδηλο ότι μπορεί να επηρεάσει τους μαθητές και αυτό δεν αναιρείται από τη σεβαστή πλην υποκειμενική αντίληψη της προσφεύγουσας. Το αν θα διαιωνίζεται μία παράδοση (όπως η ύπαρξη εσταυρωμένων στις σχολικές αίθουσες) είναι ζήτημα που ανάγεται στο περιθώριο εκτίμησης του κράτους υπό τον όρο ότι δεν παραβιάζονται τα δικαιώματα. Για το συγκεκριμένο ζήτημα δεν διαπιστώνεται ομοφωνία μεταξύ των κρατών, συνεπώς αυτά έχουν ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας κατά τη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος, άρα και του σχολικού προγράμματος και περιβάλλοντος. Με το επίμαχο μέτρο δίνεται μεν κυρίαρχη προβολή στην επικρατούσα θρησκεία, όμως αυτό δεν αρκεί για να καταγνωσθεί παραβίαση, δεδομένου ότι ο εσταυρωμένος είναι παθητικό σύμβολο που δεν έχει την επιρροή άλλων μέσων (πχ διδασκαλία, βλ. υπ. Dahlab για το επιτρεπτό της απαγόρευσης σε δασκάλα να φορά μαντήλα κατά την διδασκαλία). Στο καθ' ου κράτος δεν είναι πλέον υποχρεωτική η διδασκαλία θρησκευτικών και το σχολικό περιβάλλον ανοίγει και σε άλλες θρησκείες, κατά συνέπεια δεν μπορεί να

υποστηριχθεί ότι οι αρχές δεν είναι ανεκτικές ή ότι γίνεται προσηλυτισμός → όχι παραβίαση του 2ΠΠΕΣΔΑ

β) δικαίωμα θρησκευτικής ελευθερίας (των μαθητών): δεν προκύπτει παραβίαση του 9 για τους ίδιους λόγους

γ)δυσμενής διάκριση: η αρχή της μη διάκρισης δεν έχει αυτοτελή υπόσταση αλλά νοείται σε συνδυασμό με απόλαυση άλλων δικαιωμάτων που προβλέπει η ΕΣΔΑ και τα οποία παραβιάζονται → παρέλκει η εξέταση του 14 διότι δεν διαπιστώθηκε παραβίαση άλλου δικαιώματος

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ:

*όπου αναφέρεται αριθμός με ουδέτερο γένος γίνεται παραπομπή σε άρθρο της ΕΣΔΑ

**ΠΠΕΣΔΑ= 1^ο πρόσθετο πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ

***7ΠΠΕΣΔΑ= 7^ο πρόσθετο πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ

****ΧΟΗΕ= χάρτης ΟΗΕ

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ:

Πρόκειται για βοήθημα στην επανάληψη την παραμονή της εξέτασης όσον αφορά στο σκέλος των αποφάσεων της διδακτέας ύλης. Προυποθέτει ότι έχετε ήδη διαβάσει το κείμενο της κάθε απόφασης (τόσο για την αφομοίωση των αποφάσεων όσο και για την κατανόηση του παρόντος) και ότι έχετε καλύψει την ύλη της θεωρίας του μαθήματος (για βοήθημα στην επανάληψη για το σκέλος της θεωρίας παραπέμπω στις σημειώσεις της Αλεξίνης). Μεταφρασμένες θα βρείτε τις αποφάσεις στην ιστοσελίδα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (αν όχι όλες, τις περισσότερες).

Καλή μελέτη ☺